

Kriz Haberciliğinde Üretken Yapay Zekâ: ChatGPT ve Gemini Haber Metinlerinin Karşılaştırmalı Analizi

Sertaç DALGALIDERE *

*Trakya Üniversitesi Görsel
İşitsel Teknikler ve Medya
Yapımcılığı
sertacdalgalidere@trakya.
edu.tr

 <https://orcid.org/0000-0002-5083-3006>

Anahtar Sözcükler

Yapay Zekâ, Üretken Yapay
Zekâ, Otomatik Gazetecilik,
Kriz Haberciliği, Büyük Dil
Modelleri

Key Words

Artificial Intelligence, Gene-
rative AI, Automated Journal-
ism, Crisis Reporting, Large
Language Models.

Citation

Dalgaldere, S.(2026). Kriz
Haberciliğinde Üretken
Yapay Zekâ: ChatGPT ve
Gemini Haber Metinlerinin
Karşılaştırmalı Analizi.
ISophos: Uluslararası Bilişim,
Teknoloji ve Felsefe Dergisi,
Cilt 8, Sayı 15, ss: 1-11

Özet

Üretken yapay zekâ sistemlerinin yaygınlaşması, dijital gazetecilik alanında özellikle de haber üretim süreçlerinde gazetecilik normlarının söz konusu sistemler tarafından nasıl yeniden üretildiği sorusunu gündeme getirmiştir. Özellikle kriz ve afet haberleri gibi hassas içeriklere sahip, yüksek belirsizlik içeren bağlamlarda yapay zekânın üretken dil modellerinin; doğrulama, nesnellik ve etik sorumluluk gibi gazetecilik alanının temel ilkelerine nasıl yaklaştığı önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. Bu çalışma, aynı afet senaryosu üzerinden, iki farklı büyük dil modeli (ChatGPT-4o, Gemini 1.5 Pro) tarafından üretilen haber metinlerini karşılaştırmalı olarak ele almayı amaçlamaktadır. Araştırma tek vaka temelli karşılaştırmalı nitel içerik analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Yapılan analiz kapsamında iki modelden elde edilen haber metinleri; dil ve üslup özellikleri, gazetecilik normlarına uyum, yapısal organizasyon ve prompt sadakati kategorileri doğrultusunda kodlanmış ve karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular, iki modelin de genel bağlamda nesnel ve temkinli bir haber dili kullandığını göstermektedir. ChatGPT geleneksel ajans haberciliğine daha yakın doğrusal bir haber yapısı üretmekte, Gemini ise alt başlıklarla internet haberciliğine daha uyumlu modüler bir haber metni ürettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, Gemini'nin haber çıktısında bağlamın sınırlı ölçüde de olsa genişlettiği gözlenmiştir. Çalışma, üretken büyük dil modellerinin afet ve kriz haberciliğinde gazetecilik normlarını yeniden üretme biçimlerinin modele özgü farklılıklar gösterebildiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, yapay zekâ destekli gazeteciliğin geleceğinde insan ile algoritmalar arasındaki iş birliğinin daha belirleyici olacağını göstermektedir. Çalışma, tüm bu bağlamlarda yapay zekâ destekli haber üretimine ilişkin literatüre nitel bir katkı sunmaktadır.

Abstract

Generative Artificial Intelligence in Crisis Journalism: A Comparative Analysis of ChatGPT and Gemini News Texts

The growing use of generative artificial intelligence systems has raised important questions in digital journalism, particularly regarding how journalistic norms are reproduced by such systems in news production processes. This issue becomes especially significant in crisis and disaster reporting, where uncertainty is high and journalistic principles such as verification, objectivity, and

ethical responsibility are critically important. This study aims to comparatively examine news texts generated by two large language models (ChatGPT and Gemini) based on the same disaster scenario. The research employs a single-case comparative qualitative content analysis. Within the scope of the analysis, the news texts produced by both models were coded and compared according to language and tone, adherence to journalistic norms, structural organization, and prompt fidelity. The findings indicate that both models generally adopt a neutral and cautious tone in news reporting. However, notable differences were observed in their textual organization. ChatGPT tends to produce a more linear structure resembling traditional agency journalism, whereas Gemini generates a modular news text organized through subheadings, which is more compatible with online journalism formats. In addition, the Gemini output was observed to expand the given context to a limited extent. Overall, the study suggests that generative large language models may reproduce journalistic norms in crisis and disaster reporting while displaying model-specific patterns in news construction. The findings also indicate that collaboration between human journalists and algorithmic systems is likely to become increasingly significant in the future of AI-assisted journalism. In this respect, the study provides a qualitative contribution to the literature on AI-supported news production.

1. Giriş

Gazeteciliğin temel konuları arasında yer alan; haber yazım pratikleri, editöryal sorumluluk, haber doğrulama süreçleri ve etik ilkelere bağlılık büyük dil modelleri (Large Language Models – LLM) kökenine dayalı üretken yapay zekâ sistemlerinin gelişimiyle yeniden tartışma konusu olmuştur (Graefe, 2016; Shi & Sun, 2024). Haber üretiminde kullanılmaya başlanan yapay zekâ destekli sürece ilişkin çalışmalar; otomatik gazetecilik uygulamalarının mesleki yapıdaki etkilerine, algoritmik sistemlerin doğruluk performanslarına ve gazetecilerin bu teknolojilere yönelik algılarına odaklanmaktadır (Carlson, 2015; Danzon-Chambaud, 2021; Thurman ve ark., 2017). Ancak, üretken yapay zekâ modellerinin haber üretim pratikleri bağlamında gazetecilik normlarını nasıl yeniden ürettiklerine dair karşılaştırmalı ve metin temelli analizlerin sınırlı kaldığı görülmektedir (Dodds ve ark., 2024; Gökdemir, 2025). Özellikle, afet ve kriz gibi yüksek belirsizlik içeren bağlamlarda, üretken yapay zekâ modellerinin etik sorumluluk, nesnellik ve doğrulama ilkelerine nasıl yaklaştığı önemli bir araştırma alanıdır (Arshad, 2025). Afet haberciliği, gazetecilik alanının en hassas konularından biridir. Bu tür haberlerde doğrulanmamış bilginin yayılması, spekülasyon üretimi ya da dramatizasyon eğilimleri vatandaşlar üzerinde paniğe ya da yanlış yönlendirmelere yol açabilir (Anadolu Ajansı Akademi, t.y.; Newman ve ark., 2024). Bu nedenle kriz bağlamı, gazetecilik normlarının sınındığı ve editöryal temkinin belirleyici olduğu bir alan olarak dikkat çeker. Yapay zekâ sistemlerinin bu tür bağlamlarda nasıl metin ürettiği, yalnızca teknik bir performans meselesi değil; aynı zamanda normatif bir sorumluluk gerektirmektedir (Agbaeze ve ark., 2025; İrvan, 2024).

Bu çalışma, aynı afet senaryosu ve aynı haber yazım promptu doğrultusunda iki farklı büyük dil modelinin (ChatGPT-4o, Gemini 1.5 Pro) ürettiği haber metinlerini karşılaştırmalı olarak incelemektedir (Arshad, 2025; Silver, 2025). Amaç, hangi modelin “daha başarılı” olduğunu belirlemek değil; her iki modelin gazetecilik normlarını, etik ilkeleri ve metin yapılandırma biçimlerini nasıl kurguladığını analiz etmektir (Xu ve ark., 2025). Bu bağlamda çalışma, üretken yapay zekâ sistemlerinin kriz haberciliğinde norm üretim pratiklerini anlamaya yönelik nitel bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Özellikle kriz ve afet gibi belirsizlik düzeyi yüksek bağlamlarda, bu modellerin nesnellik, etik sorumluluk ve doğrulama ilkelerine nasıl yaklaştığı henüz yeterince açıklığa kavuşturulmamıştır ve alanda boşluklar bulunmaktadır. Bu boşluktan hareketle çalışma aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aramaktadır:

Tablo 1. Araştırma Soruları ve Analiz Boyutları

Araştırma Sorusu Kodu	Araştırma Sorusu	İlişkili Analiz Boyutu
AS1	Aynı afet senaryosu ve aynı prompt altında ChatGPT ve Gemini tarafından üretilen haber metinleri gazetecilik normları açısından nasıl farklılaşmaktadır?	Genel karşılaştırmalı norm analizi
AS2	Üretilen metinler yapısal organizasyon (başlık, haber akışı, ters piramit yapısı, alt başlık kullanımı) bakımından hangi yönlerden ayrılmaktadır?	Yapısal özellikler
AS3	Modeller nesnellik, belirsizlik yönetimi ve etik sorumluluk açısından nasıl bir yaklaşım sergilemektedir?	Dil ve etik boyut
AS4	Her iki model verilen bağlam sınırlarına ne ölçüde bağlı kalmakta; bağlam dışı bilgi üretimi ya da genişletme eğilimi göstermekte midir?	Prompt sadakati
AS5	Metin üretiminde modele özgü şablonlaşma veya algoritmik eğilimler gözlenmekte midir?	Algoritmik eğilimler

Bu araştırma sorularının kuramsal ve kavramsal zemininin ortaya konulabilmesi için yapay zekâ destekli gazetecilik alanında yürütülen çalışmaların sistematik biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir. Üretken büyük dil modellerinin haber üretimindeki rolü, yalnızca teknolojik bir yenilik olarak değil; gazetecilik normları, editöryal sorumluluk ve kriz bağlamındaki etik hassasiyetler açısından ele alınmalıdır. Bu nedenle literatür taraması, öncelikle yapay zekâ ve otomatik gazetecilik tartışmalarını, ardından üretken dil modellerinin metinsel üretim kapasitesini ve son olarak kriz haberciliğinin normatif çerçevesini incelemektedir.

2. Literatür Taraması

2.1. Yapay Zekâ ve Otomatik Gazetecilik

Yapay zekâ destekli haber üretimi, dijital gazetecilik alanında önemli bir dönüşüm sürecini beraberinde getirmiştir. Özellikle algoritmik sistemlerin veri temelli haber üretiminde kullanılması, otomatik gazetecilik (automated journalism) kavramını literatüre kazandırmıştır. Otomatik gazetecilik literatürde genel olarak "haber hikayelerini insan müdahalesi olmadan otomatik olarak oluşturmak için algoritmaların veya yazılımların kullanılması süreci" biçiminde tanımlanmaktadır. Bu kavram, haber üretim süreçlerinde yazı yazma gibi görevlerin yapay zekâ tabanlı uygulamalar tarafından devralınmasını veya desteklenmesini ifade eder (Nanz, A., Binder, A., ve Matthes, J. 2025). Habercilik alanında yapay zekâ, verileri analiz ederek bunları belirli bir stille tutarlı bir anlatıya (narrative) dönüştüren "algoritmik" veya "otomatik" gazetecilik biçimi olarak tanımlanmaktadır (Ay, A. 2022). Bu süreçte haber üretiminin insan emeğinden algoritmik sistemlere kayması, gazetecilikte mesleki otorite, editöryal sorumluluk ve doğrulama mekanizmalarının yeniden tartışılmasına yol açmıştır (Carlson, 2015). Algoritmaların haber üretim süreçlerine entegrasyonu, yalnızca hız ve verimlilik meselesi değil; aynı zamanda hesap verebilirlik ve şeffaflık sorunu olarak da ele alınmaktadır (Diakopoulos, 2019). Bu bağlamda yapay zekâ sistemlerinin ürettiği içeriklerin gazetecilik normlarına uygunluğu önemli bir araştırma alanı hâline gelmiştir.

2.2. Üretken Büyük Dil Modelleri ve Metinsel Üretim

Büyük dil modelleri en basit şekilde tanımlandığında; devasa veri setleri üzerinde eğitilen ve olasılıksal hesaplamalar yoluyla bir sonraki kelimeyi tahmin ederek insan benzeri, akıcı metinler inşa eden sistemlerdir (Muñoz-Ortiz ve ark., 2024). Son yıllarda geliştirilen üretken büyük dil modelleri (Large Language Models – LLM), otomatik gazeteciliğin kapsamını genişletmiştir. Bu modeller yalnızca veri aktarımı yapmakla kalmayıp, bağlamsal olarak tutarlı, akışkan ve bütünlüklü metinler üretebilmektedir (Brown et al., 2020). Bu durum, gazetecilik alanında norm üretiminin algoritmik sistemler tarafından nasıl yeniden yapılandırıldığı sorusunu gündeme getirmiştir. Mevcut çalışmalar, ChatGPT gibi üretken modellerin doğruluk, tarafsızlık ve güvenilirlik düzeyini değerlendirmeye odaklanmaktadır. Ancak bu araştırmaların çoğu tek model üzerinden ilerlemekte ve karşılaştırmalı analizlere sınırlı yer vermektedir. Ayrıca üretken modellerin kriz bağlamında nasıl bir dil ve yapı tercihi ettiği üzerine yapılan çalışmaların sayısı oldukça sınırlıdır.

2.3. Kriz ve Afet Haberciliği Bağlamı

Afet ve kriz haberciliği, gazetecilik etiğinin en hassas uygulama alanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu tür haberlerde doğrulanmamış bilgilerin yayılması, spekülatif dil kullanımı ve dramatizasyon eğilimleri kamu yararı açısından ciddi riskler doğurabilmektedir (Allan & Cottle, 2009). Bu nedenle kriz bağlamı, gazetecilik normlarının en yoğun biçimde sınındığı alanlardan biridir. Belirsizlik koşullarında haber üretimi; doğrulama, temkinli dil kullanımı ve resmî kaynak atfı gibi ilkeleri gerektirir. Zelizer'e (2015) göre gazetecilik pratiği yalnızca bilgi aktarma değil, aynı zamanda sorumlu temsil üretme sürecidir. Bu çerçevede üretken yapay zekâ sistemlerinin kriz bağlamında nasıl metin ürettiği normatif açıdan incelenmelidir.

2.4. Literatürdeki Boşluk ve Çalışmanın Konumu

Literatür incelendiğinde, yapay zekâ destekli gazetecilik üzerine önemli kuramsal ve ampirik katkılar bulunmakla birlikte, farklı büyük dil modellerinin aynı haber bağlamı altında gazetecilik normlarını nasıl yeniden ürettiğine ilişkin karşılaştırmalı nitel analizlerin sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle kriz bağlamında model çıktılarının yapısal, dilsel ve etik boyutlarıyla birlikte ele alındığı çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir. Bu çalışma, aynı afet senaryosu ve aynı prompt kullanılarak ChatGPT ve Gemini modellerinin ürettiği haber metinlerini karşılaştırmalı nitel içerik analizi yöntemiyle inceleyerek söz konusu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu literatür boşluğu doğrultusunda çalışma, üretken büyük dil modellerinin kriz bağlamında gazetecilik normlarını nasıl yapılandırıldığını incelemek amacıyla karşılaştırmalı nitel içerik analizi yöntemini benimsemektedir. Aşağıda araştırmanın yöntemsel çerçevesi ayrıntılı biçimde sunulmaktadır.

3. Yöntem

Bu çalışma, üretken büyük dil modellerinin kriz bağlamında gazetecilik normlarını nasıl yeniden yapılandırıldığını incelemek amacıyla tek vaka temelli karşılaştırmalı nitel içerik analizi yöntemini benimsemektedir. Nitel içerik analizi, metinlerin anlam yapılarının sistematik kodlama yoluyla çözümlenmesine olanak tanıyan bir araştırma yaklaşımıdır (Krippendorff, 2018; Schreier, 2012). Araştırma kapsamında aynı afet senaryosu ve aynı haber yazım promptu kullanılarak iki farklı büyük dil modelinden (ChatGPT-4o, Gemini 1.5 Pro) elde edilen haber metinleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışma, modellerin teknik performansını ölçmeyi değil; gazetecilik normlarını, etik ilkeleri ve metinsel organizasyon biçimlerini nasıl kurguladıklarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Veri toplama sürecinde her iki modele aynı Türkçe prompt ve aynı bağlam bilgisi verilmiştir. Prompt; tarafsız dil kullanımı, 5N1K çerçevesine uygunluk, resmî kaynak atfı ve sansasyonel ifadelerden kaçınma gibi gazetecilik ilkelerini içerecek şekilde yapılandırılmıştır. Modellerden elde edilen çıktılar herhangi bir editoryal müdahale yapılmaksızın kaydedilmiş ve ham veri olarak değerlendirilmiştir. Analiz süreci, giriş bölümünde sunulan araştırma soruları

doğrultusunda iki düzeyde yürütülmüştür. İlk olarak, her iki modelin gazetecilik normları açısından genel eğilimleri (AS1) karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda nesnellik, belirsizlik yönetimi, spekülasyondan kaçınma ve etik temkin gibi göstergeler değerlendirilmiştir. İkinci aşamada ise genel normatif çerçeve; yapısal organizasyon (AS2), dil ve üslup özellikleri (AS3), bağlam sınırlarına bağlılık ve prompt sadakati (AS4) ile modele özgü metinsel eğilimler (AS5) kategorileri altında ayrıntılandırılmıştır. Kodlama süreci açık kodlama ve tematik sınıflandırma aşamalarını içermekte olup, elde edilen bulgular karşılaştırmalı biçimde yorumlanmıştır. Analiz kategorileri kriz haberciliği literatüründe vurgulanan normatif ilkelerle ilişkilendirilmiştir (Allan & Cottle, 2009; Zelizer, 2015).

Çalışma tek vaka tasarımıyla dayandığından genelleme amacı taşımamakta; üretken büyük dil modellerinin kriz bağlamındaki normatif üretim pratiklerine ilişkin bir nitel bir analiz sunmayı hedeflemektedir. Bu yüzden üretken büyük dil modellerinin kriz bağlamında gazetecilik normlarını nasıl yeniden yapılandırıldığını incelemek amacıyla tek vaka temelli karşılaştırmalı nitel içerik analizi yöntemini benimsemektedir. Analize konu olan veri seti, aynı bağlam bilgisi ve aynı prompt kullanılarak ChatGPT ve Gemini modellerinden elde edilen iki ham haber metninden oluşmaktadır. Model çıktıları herhangi bir editoryal müdahale yapılmaksızın kaydedilmiş ve analiz edilmiştir.

3.1. Analize Konu Olan Model Çıktıları ve Prompt

Bu çalışma kapsamında analiz edilen veri seti, aynı bağlam bilgisi ve aynı haber yazım promptu kullanılarak ChatGPT-4o, Gemini 1.5 Pro modellerinden elde edilen iki haber metninden oluşmaktadır. Her iki modele de eş zamanlı olarak aynı talimat metni ve aynı bağlam bilgisi verilmiş; çıktılar herhangi bir editoryal müdahale yapılmaksızın ham veri olarak kaydedilmiştir. Bu yaklaşım, modellerin gazetecilik normlarını kendi içsel üretim mantıkları doğrultusunda nasıl yapılandırıldığını gözlemlemeyi amaçlamaktadır. Aşağıda analiz edilen model çıktıları ve kullanılan prompt metni şeffaflık ve yöntemsel izlenebilirlik ilkeleri doğrultusunda tam hâliyle sunulmaktadır.

3.1.1. Prompt

“Ulusal ölçekte yayın yapan bir haber kuruluşunda görev yapan profesyonel bir gazetecisin. Aşağıda verilen bilgiler doğrultusunda, ulusal bir haber sitesinde yayımlanabilecek tarafsız, doğru ve etik ilkelere uygun bir haber metni yaz. Haber metninde gazetecilik ilkelerine (nesnellik, doğruluk, kamu yararı ve etik sorumluluk) uygun hareket et. Varsayımda bulunma, sansasyonel ve duygusal ifadeler kullanma. Doğrulanmış bilgiler ile resmî açıklamaları açık biçimde ayırt et. Aşağıda yer almayan hiçbir bilgiyi metne ekleme. Haberi açık bir başlıkla başlat ve geleneksel haber yazım kurallarına uygun bir yapı kullan. Bağlam bilgisi: Gece saatlerinde Türkiye’nin kıyı bölgelerinden birinde güçlü bir deprem meydana gelmiştir. Deprem, çevre illerde de hissedilmiştir. İlk belirlemelere göre çok sayıda binada hasar olduğu bildirilmiştir. Yetkili kurumlar tarafından can kaybı veya yaralı sayısına ilişkin henüz kesinleşmiş bir açıklama yapılmamıştır. Afet müdahale ekipleri ve yerel yönetimler, etkilenen bölgelerde arama kurtarma çalışmalarını başlatmıştır. İçişleri Bakanlığı, sürecin koordinasyonu için kriz yönetim biriminin devreye alındığını duyurmuştur. Bu sırada sosyal medya platformlarında doğrulanmamış bilgi ve görüntülerin hızla yayıldığı, yetkililerin kamuoyunu resmî kaynaklara itibar etmeleri konusunda uyardığı belirtilmiştir.”

3.1.2. ChatGPT-4o Haber Metni

“Kıyı Bölgesinde Gece Saatlerinde Deprem: Arama Kurtarma Çalışmaları Sürüyor

Türkiye’nin kıyı bölgelerinden birinde gece saatlerinde güçlü bir deprem meydana geldi. Depremin çevre illerde de hissedildiği, ilk belirlemelere göre çok sayıda binada hasar olduğu bildirildi.

Yetkili kurumlar tarafından yapılan açıklamalarda, can kaybı veya yaralı sayısına ilişkin henüz kesinleşmiş bir bilginin bulunmadığı ifade edildi. Hasara ilişkin tespit çalışmalarının devam ettiği belirtildi.

Afet müdahale ekipleri ve yerel yönetimler, depremde etkilenen bölgelerde arama kurtarma çalışmalarını başlattı. Sahadaki faaliyetlerin koordinasyon içinde sürdürüldüğü kaydedildi. İçişleri Bakanlığı, sürecin etkin biçimde yönetilmesi amacıyla kriz yönetim biriminin devreye alındığını duyurdu.

Çalışmaların ilgili kurumlar arasında eşgüdümle yürütüldüğü aktarıldı. Öte yandan, sosyal medya platformlarında doğrulanmamış bilgi ve görüntülerin hızla yayıldığına dikkat çekildi. Yetkililer, kamuoyunun yalnızca resmî kaynaklardan yapılacak açıklamalara itibar etmesi yönünde uyarıda bulundu.”

3.1.3. Gemini 1.5 Pro Haber Metni

“Kıyı Bölgesinde Deprem: Arama Kurtarma Çalışmaları Başlatıldı

TÜRKİYE – Gece saatlerinde Türkiye’nin kıyı bölgelerinden birinde meydana gelen güçlü deprem, çevre illerde de yoğun şekilde hissedildi. Depremi ardından ilk belirlemelere göre çok sayıda binada hasar olduğu bildirilirken, ekiplerin bölgedeki çalışmaları devam ediyor.

Resmî Makamlar ve Kriz Yönetimi

İçişleri Bakanlığı, deprem sonrası sürecin koordinasyonunu sağlamak amacıyla kriz yönetim biriminin devreye alındığını duyurdu. Afet müdahale ekipleri ve yerel yönetimler, sarsıntıdan etkilenen bölgelere sevk edilerek arama kurtarma faaliyetlerine başladı.

Can Kaybı ve Yaralı Durumu

Yetkili kurumlar tarafından can kaybı veya yaralı sayısına ilişkin henüz kesinleşmiş bir açıklama yapılmadı. Bölgedeki hasar tespit ve arama tarama çalışmaları sürerken, resmî makamlar verilerin netleşmesinin ardından kamuoyunun bilgilendirileceğini ifade etti.

Dezenformasyon Uyarısı

Deprem sonrası sosyal medya platformlarında doğrulanmamış bilgi ve görüntülerin hızla yayılması üzerine yetkililer bir uyarı yayımladı. Kamuoyunun, bilgi kirliliğine karşı dikkatli olması ve yalnızca resmî kaynaklardan gelen açıklamalara itibar etmesi gerektiği vurgulandı.

Not: Bölgedeki gelişmeler ve resmî açıklamalar yakından takip edilmektedir.”

3.1.4. Geçerlilik ve Güvenirlik

Bu çalışmada geçerlilik ve güvenirliliği sağlamak amacıyla araştırma süreci kontrollü ve şeffaf bir biçimde yapılandırılmıştır. Her iki büyük dil modeline aynı bağlam bilgisi ve aynı haber yazım promptu verilerek karşılaştırılabilir üretim koşulları oluşturulmuş, böylece iç geçerlilik güçlendirilmiştir. Analiz kategorileri kriz haberciliği ve gazetecilik normları literatürüne dayandırılarak yapı geçerliliği desteklenmiştir. Çalışmada nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenirliliği sağlamak amacıyla Lincoln ve Guba’nın (1985) ortaya koyduğu güvenirlilik ölçütleri dikkate alınmıştır. Bu çerçevede araştırmanın inandırıcılığı (credibility), aktarılabilirliği (transferability), tutarlılığı (dependability) ve doğrulanabilirliği (confirmability) ilkeleri doğrultusunda araştırma süreci yapılandırılmıştır (Lincoln & Guba, 1985; Creswell & Poth, 2018).

Araştırmanın analitik izlenebilirliğini artırmak için veri seti (prompt ve model çıktıları) makale içerisinde açık biçimde sunulmuştur. Kullanılan haber yazım promptu, bağlam bilgisi

ve model çıktıları açık şekilde sunularak araştırmanın bağlamsal sınırları şeffaf biçimde ortaya konmuştur (Schreier, 2012). Kodlama süreci dil ve üslup özellikleri, gazetecilik normlarına uyum, yapısal organizasyon ve prompt sadakati gibi kategoriler çerçevesinde yapılandırılmıştır. Böylece araştırma bulgularının veri kaynaklarıyla ilişkilendirilebilir olması ve araştırma sürecinin şeffaf biçimde izlenebilmesi hedeflenmiştir (Krippendorff, 2018).

Araştırma tek vaka tasarımıyla dayandığından genelleme amacı taşımamakta ancak üretken büyük dil modellerinin kriz bağlamındaki normatif üretim pratiklerine ilişkin analitik düzeyde bir katkı sunmaktadır.

4. Bulgular

Yukarıda açıklanan analiz süreci ve çıktılar doğrultusunda elde edilen kodlama sonuçları bu bölümde sunulmaktadır. Öncelikle her iki modelin genel normatif eğilimleri ve alt analiz boyutları karşılaştırmalı olarak tablo hâlinde özetlenmekte; ardından bulgular araştırma soruları çerçevesinde ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır.

Tablo 2. Araştırma Soruları Çerçevesinde Karşılaştırmalı Kodlama Bulguları

Analiz Boyutu	ChatGPT	Gemini	Gözlenen Fark
Genel Normatif Eğilim (AS1)	Nesnel ve temkinli dil; bağlam dışına çıkmama eğilimi	Nesnel dil; sınırlı bağlam genişletme eğilimi	Gemini’de kısmi genişletme
Yapısal Organizasyon (AS2)	Ters piramit yapısına yakın, doğrusal akış	Alt başlıklarla modüler yapı	Yapısal organizasyon farklılığı
Dil ve Üslup (AS3)	Belirsizlik ifadeleri korunmuş; yoğunluk vurgusu yok	Belirsizlik korunmuş; 'yoğun şekilde hissedildi' ifadesi	Gemini’de niteliklendirme
Gazetecilik Normları (AS1/AS3)	Resmî kaynak vurgusu ve spekülasyondan kaçınma	Resmî kaynak vurgusu ve spekülasyondan kaçınma	Benzer normatif yaklaşım
Prompt Sadakati (AS4)	Bağlamla sınırlı	Sınırlı ölçüde genişletme	Prompt bağlılığında fark
Modele Özgü Eğilim (AS5)	Klasik ajans formatı	Dijital blok formatı	Şablonlaşma farkı

4.1. Genel Normatif Karşılaştırma (AS1)

Analiz sonuçları, her iki modelin de kriz bağlamında genel olarak temkinli ve nesnel bir dil kullanmaya yöneldiğini göstermektedir. Her iki metinde de can kaybı veya yaralı sayısına ilişkin kesin bilgi verilmemiş, belirsizlik ifadeleri korunmuştur. Örneğin ChatGPT çıktısında “can kaybı veya yaralı sayısına ilişkin henüz kesinleşmiş bir bilginin bulunmadığı” ifadesi kullanılırken, Gemini metninde benzer biçimde “henüz kesinleşmiş bir açıklama yapılmadı” ifadesine yer verilmiştir. Bu durum, her iki modelin de kriz haberciliğinde spekülatif ifadelerden kaçınma eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır.

4.2. Yapısal Organizasyon (AS2)

İki model arasında en belirgin farklılık metinsel organizasyon yapısında ortaya çıkmaktadır. ChatGPT tarafından üretilen metin, geleneksel haber yazımına özgü ters piramit yapısına daha yakın bir doğrusal akış sergilemektedir. Haber metni olayın tanımıyla başlamakta ve gelişmeler önem sırasına göre aktarılmaktadır. Gemini tarafından üretilen metinde ise

haber alt başlıklar kullanılarak bölümlendirilmiştir. “Resmî Makamlar ve Kriz Yönetimi”, “Can Kaybı ve Yaralı Durumu” ve “Dezenformasyon Uyarısı” gibi başlıklar metni modüler bir yapı içerisinde sunmaktadır. Bu yapı, özellikle dijital haber platformlarında kullanılan içerik bloklarına benzer bir organizasyon biçimine işaret etmektedir.

4.3. Dil ve Üslup (AS3)

Dil ve üslup bakımından her iki model de genel olarak nesnel ve temkinli bir anlatım tercih etmektedir. Bununla birlikte bazı ifade tercihleri modeller arasında sınırlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Örneğin Gemini metninde yer alan “deprem çevre illerde yoğun şekilde hissedildi” ifadesi, bağlam metninde açık biçimde belirtilmeyen bir niteliklendirme içermektedir. Buna karşılık ChatGPT metninde deprem için yalnızca “çevre illerde de hissedildiği bildirildi” ifadesi kullanılmıştır. Bu durum, Gemini modelinin bağlamı yorumlayıcı biçimde genişletmeye daha açık olduğunu göstermektedir.

4.4. Prompt Sadakati (AS4)

Analiz sonuçları, ChatGPT modelinin verilen bağlam ve talimatlara daha sıkı bağlı kaldığını göstermektedir. ChatGPT çıktısında bağlam metninde yer almayan yeni bilgi veya yorum eklenmemiştir. Gemini metninde ise bağlam bilgisi genel olarak korunmakla birlikte bazı ifadelerin yorumlayıcı biçimde genişletildiği gözlenmiştir. Bu durum, üretken büyük dil modellerinin bağlamı yeniden yapılandırma eğilimlerinin modele göre farklılaşabileceğini göstermektedir.

4.5. Modele Özgü Metinsel Eğilimler (AS5)

Bulgular, üretken büyük dil modellerinin yalnızca içerik üretimi değil, aynı zamanda belirli metinsel organizasyon kalıpları ürettiğini de göstermektedir. ChatGPT metni daha çok klasik ajans haberciliğine benzer bir haber yapısı üretirken, Gemini metni “Resmî Makamlar ve Kriz Yönetimi, Can Kaybı ve Yaralı Durumu ve Dezenformasyon Uyarısı” şeklinde 3 alt başlık ve bölümlendirme yoluyla dijital habercilik formatına daha yakın bir yapı ortaya koymaktadır. Ayrıca, “Not: Bölgedeki gelişmeler ve resmî açıklamalar yakından takip edilmektedir.” notuyla haberi tamamlamaktadır. İlgili not internet haberciliğinde sıklıkla yer alır haberin dinamik biçimde güncellendiğini ifade etmek için kullanılır. Bu farklılıklar, üretken modellerin metin üretiminde yalnızca dilsel değil aynı zamanda yapısal tercihleri de yeniden üretebildiğine işaret etmektedir.

5. Verilerin Yorumlanması

Bu çalışmanın bulguları, üretken büyük dil modellerinin kriz bağlamında gazetecilik normlarını yeniden üretme biçimlerinin hem benzerlikler hem de modele özgü farklılıklar içerdiğini göstermektedir. Her iki modelin de nesnellik, temkinli dil kullanımı ve spekülasyondan kaçınma gibi temel gazetecilik ilkelerini büyük ölçüde koruduğu görülmüştür. Bu durum, otomatik gazetecilik literatüründe algoritmik sistemlerin yerleşik editoryal normları taklit edebildiğine dair bulgularla örtüşmektedir (Carlson, 2015).

Bununla birlikte yapısal organizasyon bakımından ortaya çıkan farklılıklar dikkat çekicidir. ChatGPT’nin ters piramit yapısına yakın doğrusal bir haber kurgusu üretmesi, geleneksel ajans haberciliğine benzer bir şablonlaşmayı işaret etmektedir. Buna karşılık Gemini’nin alt başlıklarla modüler bir yapı tercih etmesi, dijital haber platformlarına özgü içerik bloklarını andırmaktadır. Özellikle Gemini’nin haberin en alt kısmına eklediği “Not: Bölgedeki gelişmeler ve resmî açıklamalar yakından takip edilmektedir.” ifadesi internet haberciliğinin dinamik yapısını göstermektedir. Bu durum, üretken büyük dil modellerinin yalnızca dilsel değil, yapısal normları da farklı biçimlerde yeniden kurguladığını göstermektedir. Diakopoulos’un (2019) algoritmik sistemlerin editoryal karar süreçlerini biçimlendirme potansiyeline ilişkin değerlendirmesi bu bulguyla paralellik göstermektedir.

Dil ve üslup bakımından her iki modelin de temkinli bir yaklaşım sergilediği gözlenmiştir.

Ancak Gemini çıktısında bağlamda açıkça yer almayan “yoğun şekilde hissedildi” ifadesinin kullanılması, sınırlı ölçüde bağlam genişletme eğilimine işaret etmektedir. Bu durum, üretken modellerin yalnızca verilen bilgiyi aktarmakla kalmayıp bağlamı yorumlayarak yeniden yapılandırabileceğini göstermektedir. Kriz haberciliği literatüründe belirsizlik koşullarında doğrulama ve temkinli temsilin önemi vurgulanmaktadır (Allan & Cottle, 2009). Bu bağlamda, sınırlı dahi olsa bağlam genişletme eğilimi normatif risk potansiyeli taşımaktadır.

Prompt sadakati açısından ChatGPT’nin verilen çerçeveye daha sıkı bağlı kaldığı; Gemini’nin ise yorumlayıcı genişletmeye daha açık olduğu gözlenmiştir. Bu bulgu, üretken yapay zekâ sistemlerinin editoryal denetim olmaksızın tamamen otomatik biçimde kullanılmasının normatif riskler doğurabileceğini düşündürmektedir. Zelizer’in (2015) gazeteciliğin yalnızca bilgi aktarma değil, sorumlu temsil üretme pratiği olduğu yönündeki yaklaşımı dikkate alındığında, yapay zekâ destekli haber üretiminde insan denetiminin önemi daha da belirginleşmektedir. Bulgular, üretken büyük dil modellerinin kriz bağlamında temel gazetecilik normlarını büyük ölçüde yeniden üretebildiğini; ancak metinsel organizasyon ve bağlam yönetimi bakımından modele özgü farklılaşmalar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, yapay zekâ destekli gazetecilik çalışmalarında yalnızca doğruluk performansına değil, normatif yapılandırma biçimlerine de odaklanılması gerektiğini göstermektedir.

6. Sonuç

Bu çalışma, aynı afet senaryosu ve aynı haber yazım promptu doğrultusunda iki farklı büyük dil modelinin (ChatGPT ve Gemini) ürettiği haber metinlerini karşılaştırmalı nitel içerik analizi yöntemiyle incelemiştir. Bulgular, her iki modelin de kriz bağlamında temel gazetecilik normlarını – nesnellik, temkinli dil kullanımı, spekülasyondan kaçınma ve resmî kaynak atfı – büyük ölçüde yeniden üretebildiğini göstermektedir. Prompt sadakati açısından da her iki dil modelinin de başarılı olduğu ifade edilebilir. Bu durum, üretken büyük dil modellerinin yerleşik editoryal çerçeveleri metinsel düzeyde taklit edebilme kapasitesine işaret etmektedir. Bununla birlikte çalışma, metinsel organizasyon ve bağlam yönetimi bakımından modele özgü farklılıklar bulunduğunu ortaya koymuştur. ChatGPT’nin daha klasik ajans formatına yakın bir yapı üretmesi; Gemini’nin ise modüler ve alt başlıklandırılmış bir organizasyon tercih etmesi, üretken modellerin yalnızca içerik değil, yapısal normları da farklı biçimlerde yeniden kurguladığını göstermektedir. Ayrıca bağlam sınırlarının yönetiminde gözlenen farklılıklar, kriz haberciliği gibi hassas alanlarda editoryal denetimin önemini vurgulamaktadır. Bu yüzden araştırmanın temel katkısı, üretken yapay zekâ sistemlerinin haber üretimindeki performansını yalnızca doğruluk veya teknik yeterlilik üzerinden değil; normatif üretim pratikleri üzerinden değerlendirmesidir. Çalışma, özellikle kriz ve afet bağlamında, üretken modellerin gazetecilik normlarını nasıl yapılandırdığına dair karşılaştırmalı ve metin temelli bir çerçeve sunmaktadır.

Araştırma tek vaka tasarımıyla dayandığından bulgular genellenebilir nitelik taşımamaktadır. Ayrıca her modelden yalnızca tek bir çıktı alınmış olması, model varyasyonlarının kapsamlı biçimde incelenmesini sınırlamaktadır. Gelecek araştırmalarda farklı haber türlerinin (siyasi haberler, ekonomi haberleri, insan hakları temalı haberler vb.) karşılaştırmalı olarak incelenmesi; farklı dillerde ve farklı parametre ayarlarında üretimlerin analiz edilmesi önerilebilir. Bunun yanı sıra, insan gazeteci değerlendirmeleri ile otomatik metriklerin birlikte kullanıldığı karma yöntemli çalışmalar, üretken yapay zekâ sistemlerinin editoryal performansına dair daha kapsamlı sonuçlar sunabilir. Üretken büyük dil modelleri, kriz haberciliği bağlamında gazetecilik normlarını belirli ölçüde yeniden üretebilmekle birlikte, normatif hassasiyetlerin korunması açısından editoryal gözetim gerektiren sistemler olarak değerlendirilebilir. Bu durum, yapay zekâ destekli gazeteciliğin geleceğinde insan ve algoritma arasındaki iş birliğinin belirleyici olacağını göstermektedir.

Kaynakça

- Agbaeze, S. E., Okeke, V. C., Phillips, E. P., Jacobs, A. L., & Oluwakoya, S. T. (2025). Agentic AI in newsrooms: Towards a multi-dimensional framework for evaluating trust, editorial accountability, and workflow quality. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 28(2), 1061–1080. <https://doi.org/10.30574/wjarr.2025.28.2.3766>
- Allan, S., & Cottle, S. (2009). *Global crisis reporting: Journalism in the global age*. Open University Press.
- Anadolu Ajansı Akademi. (t.y.). Medyada yapay zekâ etik kullanım rehberi. <https://www.aa.com.tr/tr/haberakademisi/haberler/medyada-yapay-zeka-etik-kullanım-rehberi/533264>
- Arshad, W. (2025, December 23). 7 best AI news writing tools for 2025 (tools + playbook). The Rank Masters. <https://www.therankmasters.com/blog/best-ai-tools-for-writing-news-articles>
- Ay, A. (2022). Yapay Zekâ Haberciliği ve Gazetecilik Tartışmalarına Dair Bir Değerlendirme. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 12 (4), 913-926.
- Brown, T. B., Mann, B., Ryder, N., Subbiah, M., Kaplan, J., Dhariwal, P., & Amodei, D. (2020). Language models are few-shot learners. *Advances in Neural Information Processing Systems*, 33, 1877–1901.
- Carlson, M. (2015). The robotic reporter: Automated journalism and the redefinition of labor, compositional forms, and journalistic authority. *Digital Journalism*, 3(3), 416–431. <https://doi.org/10.1080/21670811.2014.976412>
- Danzon-Chambaud, S. (2021). A systematic review of automated journalism scholarship: Guidelines and suggestions for future research. *Open Research Europe*, 1, Article 4. <https://doi.org/10.12688/openreseurope.13096.1>
- Diakopoulos, N. (2019). *Automating the news: How algorithms are rewriting the media*. Harvard University Press.
- Dodds, T., Yeung, W. N., Mellado, C., & de Lima-Santos, M. F. (2024). On controlled change: Generative AI's impact on professional authority in journalism. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2410.01138>
- Gökdemir, A. (2025). Haber ajansları tarafından geliştirilen gazetecilikte yapay zekâ kullanımı standartları. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 70, 46–65. <https://doi.org/10.47998/ikad.1592394>
- Graefe, A. (2016). *Guide to automated journalism*. Tow Center for Digital Journalism. <https://doi.org/10.7916/D80G3S5S>
- İrvan, S. (2024, February 28). Gazetecilikte yapay zekâ kullanımı ve etik ilkeler. NewsLabTurkey. <https://www.newslabturkey.org/gazetecilikte-yapay-zeka-kullanimi-ve-etik-ilkeler>
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology* (4th ed.). Sage.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- Muñoz-Ortiz, A., Gómez-Rodríguez, C., ve Vilares, D. (2024). Contrasting linguistic patterns in human and LLM-generated news text. *Artificial Intelligence Review*, 57(265). <https://doi.org/10.1007/s10462-024-10903-2>
- Nanz, A., Binder, A., ve Matthes, J. (2025). AI in the newsroom: Does the public trust automated journalism and will they pay for it?. *Journalism Studies*, 26(14), 1745-

1764. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2025.2547301>
- Newman, N., Fletcher, R., Robertson, C. T., Arguedas, A. R., & Nielsen, R. K. (2024). Digital News Report 2024. Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford. <https://doi.org/10.60625/risj-vy6n-4v57>
- Schreier, M. (2012). Qualitative content analysis in practice. Sage.
- Shi, Y., & Sun, L. (2024). How generative AI is transforming journalism: Development, application and ethics. *Journalism and Media*, 5(2), 582–594. <https://doi.org/10.3390/journalmedia5020030>
- Silver, E. (2025, May 7). Keeping track of AI use cases in the newsroom. Generative AI in the Newsroom. <https://medium.com/generative-ai-in-the-newsroom/keeping-track-of-ai-use-cases-in-the-newsroom-1811b8cb606f>
- Thurman, N., Dörr, K., & Kunert, J. (2017). When reporters get hands-on with robo-writing. *Digital Journalism*, 5(10), 1240–1259. <https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1289819>
- Xu, B., Chen, Y., Wen, Z., Liu, W., & He, B. (2025). Evaluating small language models for news summarization: Implications and factors influencing performance. arXiv. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2502.00641>
- Zelizer, B. (2015). What journalism could be. Polity Press.